

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Asistent v podpori bančnega poslovanja

**7 KORAKOV DO UREJENIH OSEBNIH
FINANC**

Mentorica: mag. Romana Fišer
Lektorica: Ana Peklenik, prof. slov.

Kandidatka: Zdenka Žibert

Kranj, september 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici mag. Romani Fišer za pomoč pri pisanju naloge.

Zahvaljujem se tudi Ani Peklenik, ki je mojo diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala.

Zahvaljujem se tudi svoji družini, še posebno hčeri Maruši. S pomočjo njene pozitivne energije sem uspešno dokončala študij.

IZJAVA

»Študentka Zdenka Žibert izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Romane Fišer.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Diplomsko delo obravnava upravljanje, načrtovanje, spremljanje in obvladovanje osebnih financ. Za dobro organizirane finance je najprej treba vzpostaviti primeren finančni arhiv, redno spremljati svoj finančni tok, čim prej poskrbeti za primerno obliko varčevanja in se razumno zadolževati. Z upoštevanjem vseh teh dejavnikov bomo lažje načrtovali svoje potrebe, reševali tudi nepredvidljive situacije, ki jih prinese naš življenjski stil. S pomočjo organiziranih financ bomo poskrbeli, da se bomo izognili likvidnostim težavam ali celo osebnemu stečaju, ki je v teh kriznih časih kar pogosta praksa.

Diplomsko delo vzpostavi problem finančne nepismenosti. V raziskavi je bilo ugotovljeno, da javnost ni dovolj seznanjena z osnovnimi finančnimi pojmi, kot so: finančni arhiv, varnostna rezerva, pokojninska rezerva, zadolževanje in načrtovanje financ. Nekateri posamezniki še vedno ne spremljajo svojega finančnega toka, premalo ali pa sploh ne varčujejo za ustvarjanje varnostne ali pokojninske rezerve.

Za izboljšanje finančne nepismenosti bi morali starši svoje otroke že v rani mladosti naučiti ravnati z denarjem. Otroci naj bodo prisotni ob obisku banke, naj nas opazujejo, kako delamo z denarjem, skupaj se odločamo, kaj bomo kupili v trgovini in koliko denarja bomo za to porabili. Povejmo otrokom, da je denar težko prislužen s celodnevni delom, da nam ga ne da bankomat toliko, kot rabimo, kakor mislijo nekateri otroci. Dajmo otroku tudi nekaj žepnine, saj mu s tem pomagamo, da bo sam razpolagal s svojim denarjem in se že v rani mladosti učil obvladovati svoje finance.

Nekaj malega o financah se učijo otroci v šestem razredu osnovne šole pri predmetu gospodinjstvo. Za izboljšanje finančne pismenosti bi bilo treba v osnovnih šolah uvesti samostojen predmet.

KLJUČNE BESEDE

- finančno načrtovanje
- finančni arhiv
- varnostna rezerva
- pokojninska rezerva
- zadolževanje

ABSTRACT

The topic addressed in the thesis is management, planning, monitoring, and controlling of personal finances. For well-organised finances, first a suitable financial archive has to be established, a person's financial flow has to be regularly monitored, an appropriate form of savings needs to be established as soon as possible, and the borrowing has to be reasonable. It is going to be easier to plan our own needs and to address unpredictable situations that arise from our lifestyle if we take all these factors into account. With the help of organised finances, we will make sure we avoid liquidity issues or even civil bankruptcy, which is a common practice in these times of crisis.

In the thesis, the problem of financial illiteracy is introduced. The research showed that the public is not sufficiently familiar with the basic financial terms such as financial archive, safety reserve, pension reserve, borrowing, and planning of the finances. Some individuals still do not monitor their financial flow, and they are saving little or nothing at all in order to create the security or pension reserves.

To improve financial illiteracy, parents should teach their children to handle the money from the early years on. Children should be present when visiting a bank, allow them to watch the parents how they manage the money, the decisions what to buy in the shop and how much money should be spent, should be made together with them. Tell the children that the money is hard-earned with a whole-day work and that the cash machine does not give it to us as much as we need it, as some children think. Give the child also some allowance to help one to manage their own money and to learn early in life to handle one's own finances.

Children are taught a little about finances in the sixth grade of elementary school at the subject housekeeping. To improve financial literacy, a new subject should be introduced in the elementary school.

KEYWORDS

- financial planning
- financial archive
- safety reserve
- pension reserve
- borrowing

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema.....	1
1.2	Cilji naloge	1
1.3	Predpostavke in omejitve	1
1.4	Metode dela	2
2	PREGLED LASTNIH OSEBNIH FINANC V 7 KORAKIH.....	2
2.1	Obvladovanje ključnih področij osebnih financ	3
2.2	Zaščita zdravja, premoženja in naših najbližjih	4
2.3	Varnostna rezerva	6
2.4	Pokojninska rezerva	7
2.5	Pregled zadolženosti	8
2.6	Ali smo opredelili svoje finančne cilje in izdelali načrt financiranja?	11
2.7	Ali prihranki ustrezajo namenom in odnosu do tveganja?	12
3	RAZISKAVA	13
3.1	Predstavitev ankete.....	13
3.2	Interpretacija rezultatov	18
4	ZAKLJUČEK	20
	LITERATURA IN VIRI	23
	PRILOGA	24

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spremljanje finančnega toka	13
Graf 2: Urejenost finančnega arhiva	14
Graf 3: Sklenjena zavarovanja	14
Graf 4: Varnostna rezerva	15
Graf 5: Delež mesečnega prihodka, namenjen varnostni rezervi	15
Graf 6: Razmišljanja o pokojninski rezervi	16
Graf 7: Delež neto rednega mesečnega prihodka, namenjen pokojninski rezervi	16
Graf 8: Najem kredita	17
Graf 9: Oblika kredita	17
Graf 10: Načrtovanje financ.....	18

KAZALO SLIK

Slika 1: Preudarno razporejanje prihodkov	4
Slika 2: Izračun priporočljive varnostne rezerve.....	7
Slika 3: Faktor zadolženosti.....	9
Slika 4: Stopnja zadolženosti.....	9

1 UVOD

1.1 Predstavitev problema

17 let dela v banki, vsakodnevno razlaganje strankam o pomenu varčevanja, zadolževanju, zavarovanju, pa tudi pred kratkim pridobljena licenca iz osebnega finančnega svetovanja so razlogi, ki so pripeljali do naslova diplomske naloge – 7 korakov do urejenih osebnih financ. Srečujemo se z različno populacijo strank. Nekatero stranke preprosto ne vedo, kam bi z denarjem, na drugi strani pa se stranke z izvršbami na računih praktično prebijajo iz meseca v mesec. Veliko je tudi mladih na začetku svoje kariere, ki potrebujejo dober finančni nasvet. K pisanju je spodbudilo tudi opažanje, da ima veliko ljudi negativen odnos do varčevanja, predvsem takrat, ko so v igri otroci. Zadnje čase center za socialno delo vsak evro, ki ga imajo starši na otroških računih, elegantno upošteva pri socialnih transferjih, kot so otroški dodatki, plačilo vrtca ipd., zato jih starši zapirajo in nočejo zanje niti slišati. Prav varčevanje, pa naj gre tukaj za ustvarjanje varnostne ali pa pokojninske rezerve, je eden glavnih temeljev urejenih financ in brezskrbne prihodnosti.

V kriznih časih se je še posebno pokazalo, kako pomembno je poznavanje storitev, ki jih ponuja finančni trg, vključujoč bančnega. Če bi ljudje bolje poznali pasti prekomernega zadolževanja, naložb v tvegane produkte kapitalskega trga, če bi vedeli, kako in kdaj morajo varčevati, bi se izognili marsikateremu »osebnemu stečaju«.

Po podatkih revije *Moje finance* (januar 2011) smo bili Slovenci v letu 2010 na področju finančne pismenosti ocenjeni z oceno 2 na lestvici od 1 do 10. Gledano v celoti ne poznamo finančnih trgov in produktov, finančne zakonodaje, ne znamo upravljati financ in ne razumemo osnovnih finančnih pojmov, kot so: finančni arhiv, varnostna rezerva, pokojninska rezerva, zadolževanje, denarni tok, zavarovanja ipd.

1.2 Cilji naloge

Cilji diplomske naloge so na preprost način ovrednotiti 7 korakov do urejenih financ, preko lastne ankete pa tudi preveriti razumevanje osnovnih pojmov, ki sestavljajo osebne finance, in sicer: finančni arhiv, zavarovanje, varnostna rezerva, pokojninska rezerva, zadolževanje in postavljanje finančnih ciljev, kar je osnova za dobro urejene osebne finance. V zaključku diplomske naloge bomo potrdili ali ovrgli postavljene hipoteze, podane na začetku naloge, in dodali primer finančnega nasveta posamezniku, ki želi imeti urejene finance.

1.3 Predpostavke in omejitve

Postavili smo naslednje hipoteze.

- Hipoteza 1: Slovenci imamo urejen finančni arhiv.

- Hipoteza 2: Poznamo pojme: varnostna rezerva, pokojninska rezerva zadolževanje in zavarovanje.
- Hipoteza 3: Postavljamo si cilje, jih finančno ovrednotimo, si naredimo načrt, kako jih bomo dosegli.

Delno omejitev predstavlja pomanjkanje ustrezne knjižne literature s tega področja, kar pa po drugi strani predstavlja še večji izziv ter omogoča uporabo lastnih dolgoletnih izkušenj s področja bančništva, v zadnjih petih letih pa prav na področju osebnega finančnega svetovanja.

1.4 Metode dela

Prvi del diplomske naloge je v celoti teoretičen. V tem delu bomo uporabili metode opisovanja različnih pojmov, povezanih z osebnimi financami. V praktičnem delu naloge je uporabljena metoda anketiranja. Spletna anketa je bila poslana krogu sodelavcev, prijateljev, znancev in širše. Z anketo želimo raziskati razumevanje osnovnih pojmov, ki sestavljajo osebne finance, in sicer: finančni arhiv, zavarovanje, varnostna rezerva, pokojninska rezerva, zadolževanje in postavljanje finančnih ciljev. Ko posameznik osvoji vse te pojme, jih razume, šele takrat lahko govorimo o urejenih osebnih financah. V anketi je sodelovalo 65 udeležencev, 15 moških in 50 žensk, zajeli pa smo mlajšo populacijo, saj je povprečna starost 34,7 let.

2 PREGLED LASTNIH OSEBNIH FINANC V 7 KORAKIH

Obvladovanje denarnega toka in premoženja sta ključni področja obvladovanja financ. Osnovno načelo obvladovanja financ je enostavno: zapravi manj, kot zaslužiš.

Lubej (2009, str. 19) navaja: »Analiza naših prihodkov in izdatkov je ključna, saj odkriva, od kod naš denar pride in za kaj ga namenimo. Omogoča nam identifikacijo porabe, naših potrošniških navad, kar je osnova za njeno ovrednotenje.

Vsak posameznik okvirno ve, kdaj in koliko priliva mesečno prejme iz različnih virov. Vsaj v Sloveniji pa so zelo redki tisti, ki prihodke zavestno delijo med aktivne in pasivne. Prvi, aktivni, so tisti, ki jih kreiramo s svojim aktivnim delom. Če bi nehali delati, bi ti prihodki ugasnili. Pasivni so tisti, ki niso odvisni od naše sprotne aktivnosti – dela. Izvirajo iz različnih premoženjskih, avtorskih, patentnih in drugih pravic. Aktivne prihodke praviloma sestavljajo plače in bonusi k plačam, provizije, sprotne honorarji. Pasivne prihodke praviloma predstavljajo dohodki od obresti in dividend, dohodki od najemnin, pa tudi različne oblike pomoči, kot so socialna pomoč, otroški dodatki, štipendije ipd.

Težje pa je ugotoviti, za kaj denar porabljamo, Za to, kar plačujemo na položnicah, kot npr. telefon, RTV-naročnino, elektriko, obroke za razna posojila itd., lahko vedno enostavno ugotovimo zneske s pregledom preteklih računov. Drugih mesečnih izdatkov

pa ni tako enostavno odkriti. Težko je iskati sledi vseh tistih malenkosti, ki jih z gotovino kupujemo vsak dan. Zagotovo se je vsakemu izmed nas zgodilo, da je dodobra izpraznil denarnico, pri tem pa se sploh ni mogel spomniti, za kaj je denar potrošil.«

2.1 Obvladovanje ključnih področij osebnih financ

Promocijsko gradivo 7 korakov do urejenih osebnih financ nas uči, da se upravljanje osebnih financ nedvomno začne z dobro organizacijo, ki olajša spremljanje, obvladovanje, nadzorovanje in načrtovanje denarnega toka in premoženja. Ključni namig v zvezi z organiziranostjo področja osebnih financ se torej glasi: vzpostavite svoj finančni arhiv.

Finančni arhiv omogoča preprost in zanesljiv pregled finančne dokumentacije, kar je nedvomno primernejše od zanašanja na spomin. Le urejen finančni arhiv omogoča analizo finančne situacije v različnih časovnih obdobjih, kar je podlaga za finančno načrtovanje.

Osebni denarni tok prikazuje gibanje vseh posameznikovih denarnih prejemkov in izdatkov. Denarni tok določa našo finančno likvidnost. Pri tem velja, da je posameznik, družina, likviden, če lahko sproti in redno poravnava zapadle obveznosti.

Pregled gibanja denarnega toka je navadno natančna evidenca prejemkov in izdatkov posameznika v nekem obdobju. Je eden od temeljev obvladovanja in načrtovanja osebnih financ. Razliko med prejemki in izdatki imenujemo osebni neto denarni tok.

Osebni neto denarni tok = vsi prejemki v obdobju – vsi izdatki v obdobju.

Pregled gibanja in strukture denarnega toka nam omogoča identifikacijo potencialnih žarišč finančnih težav. Pozitivni denarni tok pomeni odrekanje potrošnji danes, hkrati pa omogoča večjo potrošnjo jutri. Pri negativnem denarnem toku velja obratno.

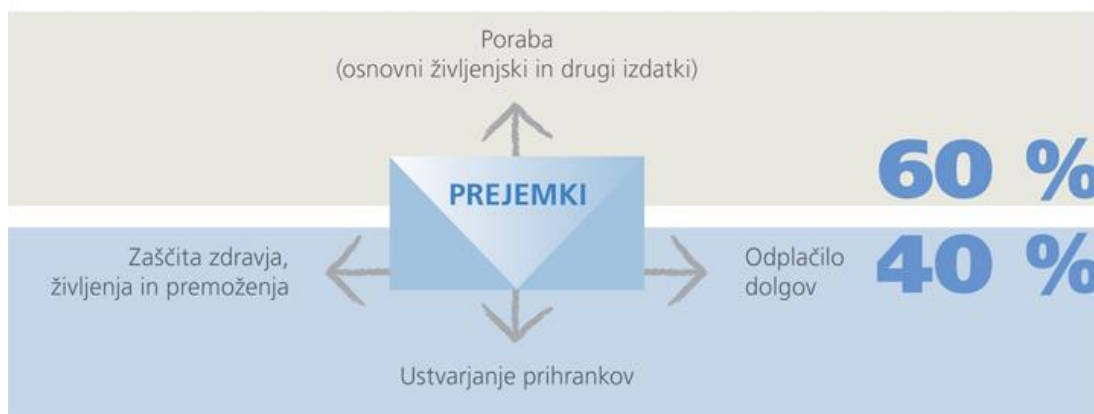
Denarni tok lahko nadzorujemo preprosto preko bančnih izpiskov ali preko elektronskega bančništva.

Bančni izpisek je poenostavljen izkaz denarnega toka. Promet v dobro kaže naše prilive na osebem računu, promet v breme pa odlive z osebnega računa. Prilivi in odlivi na našem izpisku niso organizirani po vsebini, temveč po datumu nastanka. Pri vsaki postavki je izračunano tekoče stanje na osebem računu (neto denarni tok). Če je stanje pozitivno, denar še imamo, negativno stanje pa pomeni, da smo porabili več, kot smo imeli na računu, in smo zato »v minusu«.

Izjemno uporabno je spremljanje osebnega denarnega toka preko elektronskega bančništva. Ta omogoča razporeditev prometa v smiselne skupine prejemkov in izdatkov. Na ta način nam pomaga razumeti, kako porabljamo denar.

Na internetni strani NLB (<http://www.nlb.si/obvladovanje-porabe>) sta objavljena dva uporabna finančna nasveta. Prvi pravi, naj se pri porabi držimo načela 60/40. To pomeni, naj večji delež namenimo tekoči porabi, manjši pa finančnim ciljem. Delež, ki ga namenimo uresničevanju finančnih ciljev, naj vključuje denar, ki ga namenimo za varčevanja, zavarovanja in kredite. Svojo porabo pa naj povečujemo le takrat, ko naši prihodki stalno rastejo. Občasne enkratne ali izredne prihodke raje namenimo za dolgoročneje oblike varčevanja.

Nasvet 60/40 za preudarno razporejanje prejemkov

Slika 1: Preudarno razporejanje prihodkov

(Vir: <http://www.nlb.si/obvladovanje-porabe>)

Drugi nasvet pa pravi, naj otrokom že v rani mladosti privzgojimo finančne navade. Torej naj otroku že ob vstopu v šolo zagotovimo žepnino. Potrebuje jo zato, da se bo naučil razpolagati z omejenim zneskom denarja. Najprej naj bo v gotovini, ko bo star 9 let, pa mu jo nakazujemo na osebni račun. Ob tej starosti bo že dobro pismen in skrben. Pomagajmo mu, da se bo naučil uporabljati bančni avtomat in plačevati v trgovini z bančno kartico. Razložimo mu, katere stroške bo kril iz žepnine in mu ne izročajmo nobenega dodatnega denarja. Najprej naj bo namenjena za njegove želje, kot so igrače, sladkarije, darila za prijatelje. Stroške za šolske obveznosti pa še vedno plačujemo sami. Višino žepnine postopoma povišujemo in vanjo vključujemo plačilo stroškov za njegove potrebe in obveznosti (šolske potrebščine, malica, prevoz). Izraziteje ga začnimo motivirati za varčevanje. Če si zaželi kakšno večjo stvar, naj sam zanjo privarčuje najmanj polovico. Višino mesečne žepnine izračunamo tako, da seštejemo vse njegove redne obveznosti in prištejemo še približno 30 % za ostale izdatke in varčevanje. Navajajmo ga na pravilo, da 10 % žepnine prihrani. V ta namen mu odprimo varčevalni račun in uredimo trajni nalog za prenos denarja iz njegovega osebnega na varčevalni račun.

2.2 Zaščita zdravja, premoženja in naših najbližjih

Promocijsko gradivo 7 korakov do urejenih financ uporabnikom razlaga, da med osebna zavarovanja uvrščamo zdravstvena, nezgodna in življenjska zavarovanja.

Osnovna značilnost osebnih zavarovanj je, da se z njimi zavarujemo pred nevarnostmi, ki nam pretijo. Pri tem ne gre za nadomestitev materialne škode, temveč za izplačilo vnaprej dogovorjene vsote ob uresničitvi zavarovalnega dogodka (telesna poškodba, doživetje določenega datuma, smrti). Z nezgodnimi zavarovanji se lahko zavarujemo za primer trajne invalidnosti, si zagotovimo nadomestilo za bolnišnične dni zaradi nezgode, dnevno nadomestilo ob odsotnosti z dela in nezgodno smrt. Z zdravstvenim zavarovanjem pa se zavarujemo za preglede pri zdravniku in morebitno zdravljenje. S primernim življenjskim zavarovanjem lahko poskrbimo za finančno in socialno varnost svojih najbližjih, če se nam zgodi kaj hujšega.

Z življenjskim zavarovanjem lahko sledimo trem finančnim ciljem:

- odplačamo oz. delno zmanjšamo breme dolgov in stroškov dedičev ob smrti zavarovanca;
- zagotovimo sredstva za šolanje otrok oz. dostojno življenje zavarovancu, vdovi oz. vdovcu;
- omogočimo finančno fleksibilnost v obdobju do smrti, saj je zavarovalnica pripravljena odkupiti vrednost police življenjskega zavarovanja oziroma ga lahko zastavimo kot garancijo za črpanje kredita.

Zavarovalna vsota življenjskega zavarovanja je znesek, ki ga zavarovalnica ob neljubem dogodku izplača našim najbližjim.

S premoženjskimi zavarovanji lahko zavarujemo svojo lastnino (avto, hišo itd.) ali odgovornost (npr. avtomobilsko odgovornost, odgovornost za poplačilo kredita itd.).

Čista življenjska, nezgodna in premoženjska zavarovanja ne prinašajo donosov, saj ne vsebujejo varčevalne komponente. Zavarovalnino oziroma odškodnino dobimo le ob smrti, nezgodi, nastanku škode.

Klasično (mešano in univerzalno) življenjsko zavarovanje in življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem pa vsebujeta tudi varčevalno komponento in prinašata različne donose. Pri mešanem življenjskem zavarovanju ob koncu zavarovalne dobe, torej ob doživetju, zbrana denarna sredstva sestavljata zajamčena zavarovalna vsota in pripadajoči dobiček. Pri tem zavarovalnice prevzamejo celotno naložbeno tveganje in tako poskrbijo predvsem za varnost naložb. Zaradi tega pri mešanih zavarovanjih ne moremo pričakovati visokih donosov. Univerzalno življenjsko zavarovanje je vseživljenjsko zavarovanje, kjer se upravičencu ob odkupu izplača vrednost police, ki upošteva zajamčen donos in pripisani presežek, ob smrti med trajanjem zavarovanja pa se izplača zavarovalna vsota. V primerjavi z mešanim življenjskim zavarovanjem je ta oblika bolj fleksibilna, saj omogoča prilagajanje premije in zavarovalne vsote trenutni življenjski situaciji.

Pri naložbenih življenjskih zavarovanjih donos ni zajamčen, saj se sredstva usmerjajo v obvezniške, mešane in delniške vzajemne sklade ter druge sklade. S tem zavarovanec prevzame tudi celotno naložbeno tveganje. Tako je končna vsota sredstev lahko višja kot pri klasičnem življenjskem zavarovanju, saj naložbeno tveganje prevzamemo sami.

Prednosti življenjskih zavarovanj z varčevalno komponento:

- zagotavljanje socialne varnosti posameznika in njegove družine;
- možnost prilagajanja zavarovalne vsote in premije trenutni življenjski situaciji;
- možnost (začasnega) prenehanja plačevanja premij;
- varčevalni del zavarovalne police je mogoče zastaviti, če je to potrebno;
- varna naložba, zlasti pri klasičnem življenjskem zavarovanju;
- možnost izbire različnih naložbenih oblik za varčevalni del premije in s tem povezano potencialno doseganje višjih donosov;
- neobdavčen dobiček naložbe po 10 letih.

Slabosti življenjskih zavarovanj z varčevalno komponento:

- nizka likvidnost pri nekaterih zavarovalnicah, kjer je odkup možen samo v določenih primerih;
- slaba fleksibilnost pri mešanem življenjskem zavarovanju, zavarovalna vsota in premija se težko spreminjata;
- ni primerno za doseganje kratkoročnih naložbenih ciljev;
- del, namenjen zavarovanju, ne ustvarja donosnosti.

Pri izbiri življenjskega in nezgodnega zavarovanja moramo upoštevati potrebe oseb, ki so tesno povezane z nami, delom, ki ga opravljamo, zdravstvenim stanjem, fizičnimi zmožnostmi, zadolženostjo, morebitnimi krediti itd. Pri tem moramo vedeti, za kaj se želimo zavarovati in ali želimo hkrati tudi varčevati.

Izpad prihodka lahko za naše najbližje, ki so odvisni od nas, pomeni pravo finančno katastrofo. Zato življenjsko ali/in nezgodno zavarovanje potrebujejo predvsem družine z nepreskrbljenimi otroki, samski starši, posamezniki s podpovprečnim prihodom in posamezniki z velikimi dolgovi, ki bi jih morali vračati njihovi svojci. Izplačana zavarovalna vsota omogoča tako ohranitev življenjskega standarda kot poplačilo dolgov.

Na internetni strani NLB (<http://www.nlb.si/izracun-ustrezne-zavarovalne-vsote>) si lahko sami izračunamo svojo optimalno zavarovalno vsoto.

2.3 Varnostna rezerva

Promocijsko gradivo 7 korakov do urejenih osebnih financ na prvo mesto postavlja varčevanje za oblikovanje varnostne rezerve in nas uči, naj bo to prednostna naloga posameznika ali gospodinjstva.

Varnostna rezerva je temelj finančne varnosti. Enaka je zmnožku mesečne vrednosti osnovnih življenjskih in rednih finančnih izdatkov ter potencialnega števila mesecev, ko prihodkov ne bomo imeli. Vsak posameznik oziroma gospodinjstvo naj si oblikuje varnostno rezervo, še preden začne razmišljati o drugih finančnih ciljih.

Sredstva varnostne rezerve naj bi razporedili izključno v nizko tvegane naložbe, kot so varčevalni računi in (kratkoročni) bančni depoziti. Pomembno je, da je del teh naložb

visoko likviden, kar pomeni, da jih je po potrebi mogoče hitro spremeniti v denarno obliko. Ob morebitnih nepričakovanih dogodkih morajo biti denarna sredstva hitro na razpolago.

Izračun priporočljive varnostne rezerve

Slika 2: Izračun priporočljive varnostne rezerve

(Vir: <http://www.nlb.si/financna-varnost>)

2.4 Pokojninska rezerva

Pokojninska rezerva vam lahko omogoči brezskrbno finančno prihodnost. Razlogi za odločitev za samostojno varčevanje za pokojnino: zaradi spremenjene demografske strukture prebivalstva (delež upokojencev je vedno večji, delež aktivnega prebivalstva pa vedno manjši) in izpraznjene pokojninske blagajne se predvideva, da bo leta 2030 povprečna starostna pokojnina znašala manj kot 50 odstotkov zadnjega prejetega mesečnega neto prihodka.

Za dodatno pokojnino, ki bo nadomestila ta izpad prejemkov, bomo morali poskrbeti z lastnim varčevanjem.

Priporočljiva pokojninska rezerva so sredstva, ki nam omogočajo črpanje rente v višini 30 odstotkov zadnjih mesečnih neto prihodkov v 30 letih po upokojitvi. Cilj rente je, da bomo skupaj s starostno pokojnino (če predpostavljamo, da bodo pokojnine v višini 50 odstotkov zadnje mesečnega neto prihodka) dosegli 80 odstotkov zadnjih mesečnih neto prihodkov.

Temeljni razlog, zakaj začeti varčevati čim prej, je izkoriščanje časovne vrednosti denarja in obrestnoobrestnega plemenitenja. Denar, ki ga imamo na razpolago danes, lahko vlagamo in za čas vlaganja nam bo prinesel obresti. Na vloženi denar namreč prejemo obresti in skladno z obrestnoobrestnim računom se te redno pripisujejo vložnemu znesku in se nato – v novem časovnem obdobju – ponovno obrestujejo.

Glavni elementi za določitev prihodnje vrednosti denarja so:

- število časovnih obdobj;
- obrestna mera oziroma stopnja donosa;

- znesek enkratnega ali večkratnih vplačil.

Kadar govorimo o varčevanju in naložbah, je naraščanje vrednosti denarja komponenta, zaradi katere se za varčevanje sploh odločimo (7 korakov do urejenih financ, 2012).

Na spletni strani NLB (<http://www.nlb.si/financna-varnost>) najdemo namig, ki pravi, naj pokojninska rezerva pri 65. letih znaša 6-kratnik naših letnih neto prihodkov. Če začnemo z varčevanjem pri 30. letih, naj bo stopnja mesečnega pokojninskega varčevanja vsaj 6,5 odstotka naših prihodkov, da bomo pri 65. letih ustvarili zadostno pokojninsko rezervo.

Obliko varčevanja izberimo tudi glede na tveganje:

- depoziti v bankah kot nižje tvegane naložbe;
- obveznice (obvezniški ali mešani skladi) kot srednje tvegane naložbe;
- delnice (delniški skladi) kot višje tvegane naložbe.

Za dodatno pokojnino po navadi varčujemo najmanj 10 let, saj le s postopnim varčevanjem zberemo dovolj sredstev. Ko se približuje datum upokojitve, prenesimo prihranke iz bolj tveganih naložb v nižje tvegane naložbe, na primer iz delnic v bančne depozite.

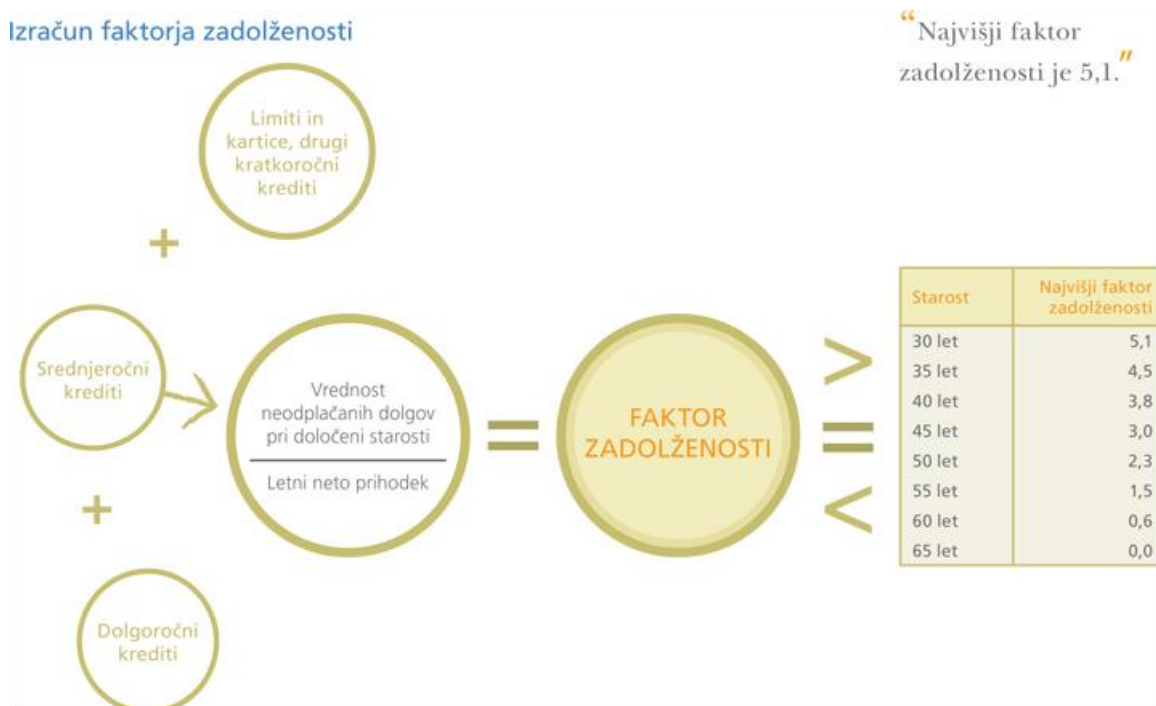
Držimo se načela, da bolj je naš finančni cilj oddaljen, več naložbenega tveganja si lahko privoščimo. Ali drugače: manj časa imamo na razpolago, za bolj konzervativne naložbe se odločimo, to je take z vnaprej znano in fiksno donosnostjo.

2.5 Pregled zadolženosti

Za doseganje nekaterih ciljev, kot je reševanje stanovanjskega problema, je zadolževanje nujno potrebno. Pri zadolževanju moramo paziti na razumno mejo.

Na spletni strani NLB (<http://www.nlb.si/razumno-zadolzevanje>) so nasveti o razumnem zadolževanju. Prvi nasvet pravi, da smo razumno zadolženi takrat, ko kljub dolgu, ki ga plačujemo, redno plačujemo tudi vse ostale mesečne obveznosti in pri tem ne poslabšamo svojega življenjskega sloga. Pregled naše zadolženosti nam daje koristna napotila za prihodnost: dolg še ni prevelik, zato imamo možnost morebitnega dodatnega zadolževanja. Če je dolg glede na naše prihodke in starost prevelik, se moramo lotiti njegovega zmanjševanja. Ali smo prezadolženi, lahko enostavno preverimo z dvema izračunoma.

Faktor zadolženosti pove, koliko letnega neto prihodka potrebujemo za poplačilo neodplačanega dela dolga. Določen je glede na zgornjo obremenitev mesečnega neto prihodka z obroki za odplačevanje kreditov v daljšem obdobju. Priporočamo, da faktor zadolženosti ne preseže 5,1.

Slika 3: Faktor zadolženosti

(Vir: <http://www.nlb.si/razumno-zadolzevanje>)

Stopnja zadolženosti je razmerje med skupnim zneskom vseh rednih mesečnih plačil dolga in mesečnim neto prihodkom. Kaže na to, ali smo sposobni redno poplačevati svoje dolgove (likvidnost). Priporočamo, da stopnja zadolženosti ne preseže 40 %.

Slika 4: Stopnja zadolženosti

(Vir: <http://www.nlb.si/razumno-zadolzevanje>)

Zadolževanja ločimo glede na dobo. Promocijsko gradivo 7 korakov do urejenih osebnih financ jih razdeli v 3 skupine.

Kratkoročno imenujemo zadolževanje do 1 leta z instrumenti, kot so:

- limit na osebem računu,
- plačilna kartica z odloženim plačilom ali posojilna kartica,
- kratkoročni kredit.

Priporočljiva sprejemljiva stopnja kratkoročne zadolženosti je 10 odstotkov (1/12 od 50 odstotkov limita na osebem računu + 1/12 od 30 odstotkov limita na posojilni kartici + obrok morebitnega kratkoročnega kredita).

Srednjeročno imenujemo zadolževanje nad 1 do 5 let – večinoma je namenjeno nakupu potrošniških dobrin, kot so avto, obnova stanovanja, daljše počitnice, študij. Obremenitev dohodka izračunamo kot seštevek mesečnih obveznosti omenjenih kreditov.

Priporočljiva sprejemljiva stopnja zadolženosti je 10 odstotkov mesečnih neto prihodkov, pri čemer je treba upoštevati morebitne kratkoročne in dolgoročne zadolžitve. Delež je lahko večji, če posameznik nima kratkoročnih in/ali dolgoročnih zadolžitvev.

Ročnost kredita naj ne presega roka trajanja dobrine, ki je bila kupljena s tem kreditom. Priporočilo 10 odstotkov izhaja iz potrebe po sprostitvi kreditnega potenciala za eksistenčno pomembnejše dolgoročno zadolževanje. Če te potrebe ni, sprejemljiva stopnja zadolžitve lahko naraste na 30 odstotkov.

Pri zadolževanju za nakup avtomobila se priporoča naslednje pravilo: 20/4/10 – če se že morate za nov avto zadolžiti, zberite vsaj 20 odstotkov sredstev za polog, vzemite kredit za največ 4 leta, mesečna obremenitev pa naj ne preseže 10 odstotkov neto prihodka.

Če se vam pravilo ne izide, je izbrani avto za konkretno finančno situacijo predrag.

Dolgoročno imenujemo zadolževanje nad 5 let – večinoma je namenjeno financiranju nepremičnin. Priporočljiva stopnja dolgoročne zadolženosti je 30 odstotkov. Priljubljen nasvet s področja osebnih financ pravi, da če ne moremo kupiti hiše s kreditom z nespremenljivo obrestno mero do 30 let, potem si te hiše ne moremo privoščiti. Zato je treba upoštevati priporočila o višini zadolževanja in si omisliti takšno nepremičnino, ki si jo lahko privoščimo z zmernim in razumnim zadolževanjem.

Med odplačevanjem kredita je kreditojemalec izpostavljen tveganjem, ki so odvisna od lastnosti kredita, sprememb v gospodarskem in makroekonomskem okolju ter od oblike zavarovanja.

Ključna tveganja so:

- obrestno tveganje (tveganje zaradi spremembe obrestne mere in posledično spremembe mesečne obveznosti);

- valutno tveganje (tveganje spremembe razmerja med domačo in tujo valuto, v kateri smo najeli kredit);
- likvidnostno tveganje (tveganje prezadolženosti in posledično nezmožnosti poravnavanja mesečnih obveznosti);
- tveganje izgube imetja (zaradi prevelikih obremenitev in mesečnih obveznosti dolžnik kredita ni zmožen poplačati, zato upniki sprožijo unovčitev zavarovanj in vložijo odškodninske zahteve, kar pri nepremičninskih kreditih pomeni zaseg nepremičnine).

Posameznik je prezadolžen, kadar stopnja skupne zadolženosti preseže 60 odstotkov.

Orodja za zmanjševanje prezadolženosti so:

- načrtovanje tedenskega ali mesečnega proračuna;
- konsolidacija dolgov (združitve različnih starih finančnih dolgov v enega – tudi sprememba kratkoročnega kredita v dolgoročnega);
- restrukturiranje dolgov (odobriti kredit z drugačnimi lastnostmi – lahko zmanjšamo obrok kredita);
- prodaja ne nujno potrebnega premoženja (vikend, drugi avto, delnice itd);
- reprogramiranje dolgov (podaljšanje roka odplačila dolgov);
- prodaja nepremičnine, v kateri živimo (npr. prodaja in povratni najem);
- osebni stečaj (reprogramiranje dolgov, delni odpis dolgov).

2.6 Ali smo opredelili svoje finančne cilje in izdelali načrt financiranja?

Osebni finančni cilji so želje in potrebe posameznika v določenem obdobju življenjskega cikla, ki so finančno in časovno ovrednotene ter urejene po pomembnosti. Tako postavljeni finančni cilji so temelj načrtovanja osebnih financ.

Na spletni strani NLB (<http://www.nlb.si/nacrtuj-prihodnost>) je podan recept za pretvarjanje osebnih in tudi družinskih (materialnih) potreb ter želja v dosegljive cilje, ki pravi, naj želje jasno opredelimo in jih umestimo v čas, jih finančno ovrednotimo in jim določimo prioriteto glede na nujnost in pomembnost.

Natančna opredelitev ciljev nam omogoča, da pravilno izberemo primeren instrument zadolževanja ali naložbeno-varčevalni produkt in s tem tvegamo le toliko, kot je nujno potrebno.

Preverimo izvedljivost načrta financiranja ciljev. Izračunajmo skupno mesečno obveznost za uresničitev finančnih ciljev v času ter ugotovimo, kakšno je razmerje med temi izdatki in mesečnimi neto prihodki.

Cilje lahko uresničimo na različne načine, kot je na primer s povečanjem prihodkov (najdemo si dodatno delo in s tem zaslužek), s krčenjem stroškov, z zadolževanjem ali pa s črpanjem našega že ustvarjenega premoženja.

»Vsak uporabljeni finančni produkt naj ima znan namen in cilj. Tako je motivacija večja, kar pripomore k večji finančni disciplini. Redno, vsaj enkrat letno, je treba preveriti načrt uresničevanja osebnih finančnih ciljev in ob morebitnih odstopanjih po potrebi ukrepati s prilagoditvami ciljev ali poti za njihovo uresničevanje.

Če skupna mesečna obveznost za uresničitev ciljev naraste nad 40 odstotkov mesečnih neto prihodkov, načrt financiranja praviloma ni izvedljiv.« (7 korakov do urejenih financ, 2012)

2.7 Ali prihranki ustrezajo namenom in odnosu do tveganja?

Ustvarjanje prihrankov je temelj doseganja osebnih finančnih ciljev. Stopnja varčevanja nam pove, kako močno smo zavezani varčevanju, ter izraža razmerje med sredstvi, ki jih vsak mesec namenimo varčevanju, in vsemi mesečnimi prihodki.

Končni rezultat varčevanja in vlaganja je prihranjeni znesek. Glede na finančni produkt, s katerim smo do zneska prišli, se pojavljata dve glavni vprašanji, na kateri moramo odgovoriti v okviru pregleda osebnih financ.

Priporočljiva stopnja varčevanja naj znaša 10 odstotkov (7 korakov do urejenih financ, 2012).

Izračun o stopnji varčevanja najdemo na spletni strani NLB (<http://www.nlb.si/izracun-stopnje-varcevanja>).

Ko se odločimo za varčevanja, moramo pretehtati, ali je izbrani finančni produkt v skladu z našo nagnjenostjo k tveganju in če je tudi primeren za doseganje našega finančnega cilja.

Promocijsko gradivo 7 korakov do urejenih osebnih financ priporoča, naj ocenimo svojo nagnjenost k tveganju, predvsem k naložbenemu tveganju. Z naložbenim tveganjem prevzamemo odgovornost, da bomo v času varčevanja ustvarili drugačno donosnost od pričakovane, pri čemer je lahko donosnost tudi negativna. Bolj ko se vlagatelji nagibamo k tveganju, bolj tvegane naložbe (z višjim pričakovanim donosom) si lahko privoščimo.

Moramo pa biti tudi kritični do svojih finančnih navad in osebnostnih lastnosti ter čim bolj objektivno oceniti svojo nagnjenost k tveganju. To bo za nas dobra podlaga za izbor ustreznih finančnih produktov. Če se tveganju ne želimo izpostavljati, potem moramo za uresničevanje svojih ciljev uporabiti samo dva produkta, in sicer bančno varčevanje in depozit

Osebni finančni cilji so uresničljivi samo z disciplino, zato je najboljša rešitev odpreti trajni nalog za avtomatski prenos na naša izbrana varčevanja. Priporočilo finančnih svetovalcev je: »Najprej plačaj sebi!«

Nagnjenost k naložbenemu tveganju si lahko preprosto izračunamo na spletni strani NLB (<http://www.nlb.si/nagnjenost-k-nalozbenemu-tveganju>).

3 RAZISKAVA

3.1 Predstavitev ankete

V anketi je sodelovalo 65 udeležencev, 15 moških in 50 žensk. Anketa je bila izdelana v elektronski obliki. Zajela je mlajšo populacijo, povprečna starost udeležencev je 34,7 let, kar je tudi posledica hčerinega prizadevanja pri razpošiljanju ankete. Hipoteze, ki so bile postavljene v začetku diplomske naloge, niso bile potrjene.

Rezultate bomo predstavili grafično in opisno.

Graf 1: Spremljanje finančnega toka

(Vir: lastni)

Iz grafa 1, ki predstavlja način spremljanja finančnega toka, je razvidno, da prevladuje elektronska banka, kar je v poplavi računalnikov, pametnih telefonov in ostalih sodobnih naprav tudi pričakovan rezultat.

Ali imate urejen finančni arhiv?

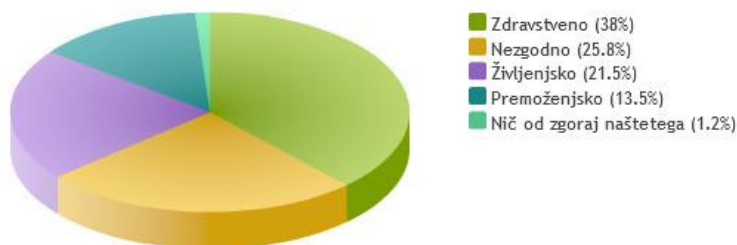

Graf 2: Urejenost finančnega arhiva

(Vir: lastni)

Graf 2 prikazuje urejenost finančnega arhiva. Rezultati so pokazali, da ima večina vprašanih urejen finančni arhiv, kar je posledica mladosti udeležencev in njihovega znanja shranjevati dokumente v elektronski obliki.

Katero od spodaj naštetih zavarovanj imate sklenjeno?

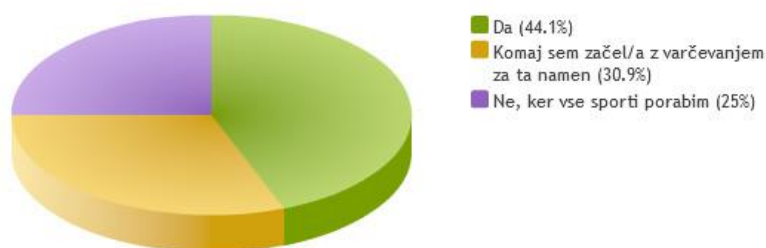

Graf 3: Sklenjena zavarovanja

(Vir: lastni)

Graf 3 kaže, da so se skoraj že vsi udeleženci srečali z določeno obliko zavarovanja.

Ali imate ustvarjeno varnostno rezervo za hude čase?

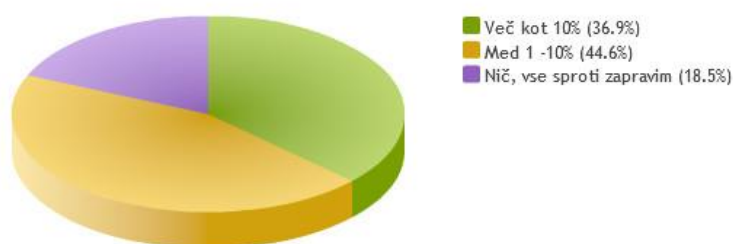

Graf 4: Varnostna rezerva

(Vir: lastni)

Graf 4, ki povprašuje po ustvarjeni varnostni rezervi, pokaže, da veliko udeležencev še ne varčuje v ta namen.

Kakšen delež neto rednega mesečnega prihodka namenjate varnostni rezervi?

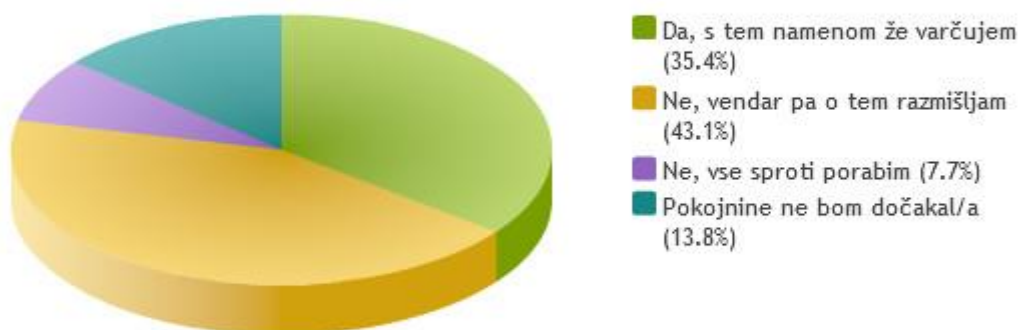

Graf 5: Delež mesečnega prihodka, namenjen varnostni rezervi

(Vir: lastni)

Graf 5, ki prikazuje višino sredstev, namenjenih varnostni rezervi, jasno pokaže, da udeleženci premalo ali pa sploh nič ne varčujejo.

Že razmišljate o tem, da bi poskrbeli za pokojninsko rezervo?

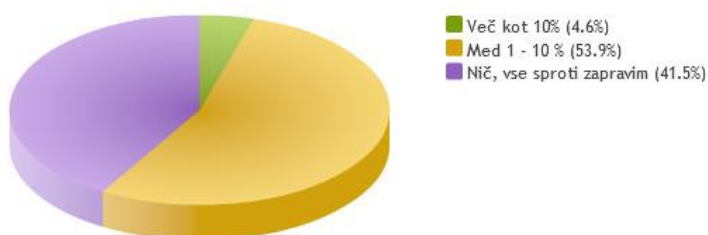

Graf 6: Razmišljanja o pokojninski rezervi

(Vir: lastni)

Graf 6 pokaže, da večina že malo razmišlja o pokojninski rezervi, za varčevanje v ta namen pa se je odločil manjši del anketirancev.

Kakšen delež neto rednega mesečnega prihodka namenjate pokojninski rezervi?

Graf 7: Delež neto rednega mesečnega prihodka, namenjen pokojninski rezervi

(Vir: lastni)

Graf 7 pokaže, da tisti, ki varčujejo za pokojnino, temu namenijo minimalni znesek, vendar je glede na zajeto mlajšo populacijo to dovolj, saj imajo za uresničitev tega cilja še ogromno časa.

Graf 8: Najem kredita

(Vir: lastni)

Graf 8 nam pokaže, da se je večina že srečala z najemom kredita.

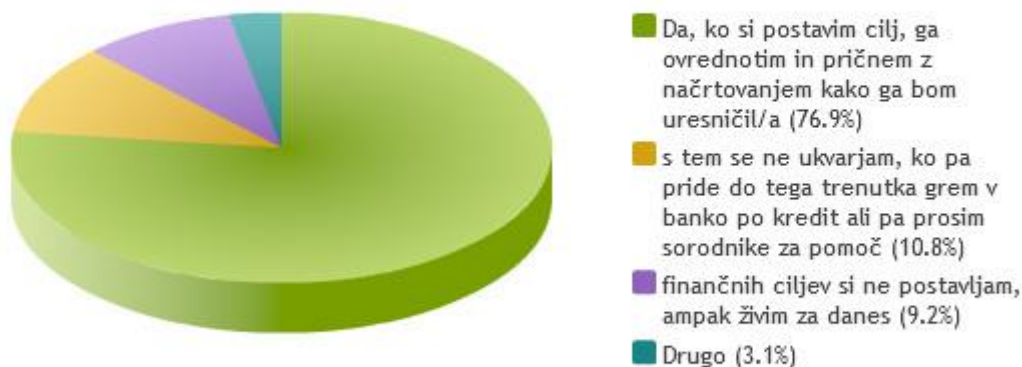

Graf 9: Oblika kredita

(Vir: lastni)

Iz grafa 9 je razvidno, da so udeleženci posegli po vseh vrstah kredita in nobena oblika ne izstopa.

Ali si v življenju postavljate cilje za večje finančne izdatke, te cilje finančno ovrednotite, si izdelate načrt, na kakšen način boste prišli do cilja?

Graf 10: Načrtovanje financ

(Vir: lastni)

Iz grafa 10 je jasno razvidno, da si večina udeležencev postavlja cilje, jih ovrednoti in prične z načrtovanjem, kako jih bodo uresničili.

3.2 Interpretacija rezultatov

Prva hipoteza, postavljena v tej nalogi, je, da imamo Slovenci urejen finančni arhiv. Rezultati ankete jo večinoma potrjujejo, saj ima kar 69,2 % vprašanih urejen finančni arhiv, za negativen odgovor pa se je opredelilo 30,8 % vprašanih. Finančni arhiv omogoča preprost in zanesljiv pregled finančne dokumentacije, kar je nedvomno primernejše od zanašanja na spomin. Urejen finančni arhiv omogoča analizo finančne situacije v različnih časovnih obdobjih, kar je podlaga za finančno načrtovanje.

Jasno je, da v času računalnikov in pametnih telefonov največ udeležencev svoje finance spremlja preko sodobnih tržnih poti: elektronske banke, bankomata, mobilnega telefona ipd. Sodobne tržne poti so nam na razpolago 24 ur na dan 7 dni v tednu, vsaka sprememba na računu pa se tudi dnevno ažurira in nam izkazuje pravilno stanje naših financ. Nekaj jih še vedno prisega na bančne izpiske, spomin ipd. Peščica vprašanih pa ne spremlja finančnega toka, kar pomeni, da nimajo niti najmanjšega pregleda nad stroški, ki jim jih prinaša njihov življenjski stil, zato lahko hitro zabredejo v likvidnostne težave.

Druga hipoteza, da poznamo pojme, kot so varnostna, pokojninska rezerva, zadolženost in zavarovanje, je delno potrjena.

Po pričakovanjih ima največ vprašanih sklenjeno zdravstveno zavarovanje, sledi odgovor nezgodno zavarovanje in nato življenjsko zavarovanje. Te oblike zavarovanj so anketirancem dovolj poznane in jih skoraj morajo imeti za normalno vsakdanje življenje, tudi ob obisku zdravnika. Manjši del vprašanih ima sklenjeno premoženjsko zavarovanje. Ugotovili smo, da anketiranci niso poučeni o tem, da zavarovanja za hišo, avto in splošne odgovornosti sodijo med premoženjska zavarovanja. Nekatera premoženjska zavarovanja so tudi zakonsko obvezna, kot je na primer avtomobilska odgovornost, če si lastnik avtomobila. Za odgovor *nič od zgoraj naštetega* pa se je opredelilo 1,2 % vprašanih.

Za odgovor, da imajo ustvarjeno varnostno rezervo v primeru nepričakovanih dogodkov, se je opredelila večina vprašanih. Ta odgovor je zaskrbljujoč, saj nekaj malega denarja na skrivnem kupčku še ne pomeni zadovoljive varnostne rezerve in zmožnosti reševanja nepredvidenih situacij. Preostala skupina pa je komaj začela z varčevanjem za ta namen ali pa sploh ne varčujejo in vse sproti porabijo. Priporočilo o višini varnostne rezerve: 12-kratnik 70 % neto rednega mesečnega dohodka (12-kratnik se lahko poveča tudi na 36-kratnik in je odvisen od tveganosti gospodinjstva).

Rezultati ankete so pokazali, da največ vprašanih namenja za varnostno rezervo med 1 in 10 % neto rednega mesečnega priliva, kar pa je premalo. Priporočilo je minimalno 10 % neto rednega mesečnega prihodka. Sledi 36,9 % z več kot 10 %, kar je skladno s priporočili. Ostala skupina vprašanih pa vse sproti zapravi, kar glede na njihovo starost ni presenetljivo. To mlado populacijo bo treba še prepričati v pomen varčevanja.

Pokojnine postajajo čedalje bolj pereč problem, ker bomo morali zanje verjetno poskrbeti kar sami. Rezultati ankete so pokazali, da večina še ne varčuje za pokojninsko rezervo, vendar pa v tem življenjskem obdobju že razmišljajo o tem. 35,4 % vprašanih za ta namen že varčuje. Manjšina jih meni, da pokojnine glede na tempo, v katerem smo se znašli, sploh ne bodo dočakali, zato živijo za dani trenutek in vse sproti zapravijo. Priporočilo je začeti z varčevanjem pri starosti 30 let, in sicer 6,5 % neto rednega mesečnega dohodka.

Tisti, ki že varčujejo za pokojnino, v večini namenjajo manjši delež, med 1 in 10 % rednega mesečnega prihodka, v ta namen. Sledijo »zapravljivci« z 41,5 %. Ta skupina še razmišlja o tem, da bi nekaj začeli delati v tej smeri, vendar jim trenutni življenjski stil tega še ne omogoča. Pod pričakovanji, samo 4,1 %, pa namenja reševanju tega problema več kot 10 % rednega mesečnega priliva. Prepričani smo, da je za tako nizek rezultat kriva tudi gospodarska kriza, ki nas že predolgo obremenjuje in ji na žalost še ni videti konca. Priporočilo: pokojninska rezerva pri 65. letih naj znaša 6-kratnik naših letnih neto prihodkov. Če začnemo varčevati pri 30., naj bo stopnja mesečnega pokojninskega varčevanja vsaj 6,5 % prihodkov, da bomo do 65. leta ustvarili zadostno pokojninsko rezervo. Če začnemo varčevati pozneje, bomo morali za enak ciljni znesek mesečno namenjati več denarja.

Rezultati ankete so pokazali, da je 56,9 % vprašanih v življenju že najelo kredit, 43,1% pa ne, kar je tudi nekako pričakovano glede na starost udeležencev. Povprečna starost anketirancev je 34,7 let. Današnji trendi pa so, da se mladi začnejo osamosvajati med 30. in 40. letom.

Tisti, ki so potrebovali kredit, so največkrat posegli po srednjeročnem kreditu za nakup avtomobila, obnovo stanovanja ali študij. Takšne vrste potreb bi lahko reševali z varnostno rezervo in ne najemom kredita, kar bi jim predstavljalo tudi veliko manjši strošek. Pri zadolževanju za nakup avtomobila se priporoča naslednje pravilo: 20/4/10 – če se že moramo za nov avto zadolžiti, zberimo vsaj 20 odstotkov sredstev za polog, vzemimo kredit za največ 4 leta, mesečna obremenitev pa naj ne preseže 10 odstotkov neto prihodka. Če se pravilo ne izide, je izbrani avto za konkretno finančno situacijo predrag.

Po kratkoročnih zadolžitvah, kot so: limit na osebni račun, posojilne kartice in kredit do 1 leta, pa je že poseglo 21,2 % vprašanih. Takšne vrste zadolžitve banke običajno rešijo v tekočem dnevu, zato jih imamo vsi kar radi, saj predstavljajo hitro rešitev nastalega problema. Dolgoročni kredit za nakup nepremičnine pa je potrebovala manjšina, kar je spet posledica mladih udeležencev ankete.

Zadnjo hipotezo, da si postavljamo cilje, jih finančno ovrednotimo, si naredimo načrt, kako jih bomo dosegli, je večina vprašanih potrdilo. Manjšina anketirancev uresničuje svoje cilje z najemom kredita, nekaj udeležencev si ciljev ne postavlja, ampak živijo za dani trenutek, peščica udeležencev pa uresniči cilj iz že privarčevanih sredstev, kar je pa tudi zelo primerna in pohvalna rešitev.

4 ZAKLJUČEK

Urejene in nadzorovane osebne finance omogočajo uspešno finančno načrtovanje in olajšajo doseganje zastavljenih ciljev, kar vpliva tudi na kakovost življenja vsakega posameznika. Posameznik z organiziranimi osebnimi financami uporablja ustrezne bančne in finančne produkte, ureja domači finančni arhiv, uvaja otroke v svet financ, razmejuje odgovornosti v družini, finančno zaščiti svojo družino in organizira osnovno upravljanje denarja.

Nobena postavljena hipoteza v raziskavi ni bila potrjena v celoti, zato lahko ocenimo, da je znanje na področju financ še dokaj slabo.

Z raziskavo je bilo ugotovljeno, da večina spremlja denarni tok, si postavlja finančne cilje, premajhen delež svojih prihodkov pa namenja varčevanjem ali pa sploh ne varčujejo.

Diplomsko delo ima uporabno vrednost, saj na preprost in jasen način predstavi korake, ki jih moramo upoštevati, da bomo imeli naše finance urejene. Pravila, ki jih moramo upoštevati, so kratka in preprosta:

1. Porabo denarja moramo obvladovati učinkovito.
2. Poskrbeti moramo za finančno zaščito zdravja, premoženja in svojih najbližjih.
3. Ustvariti moramo zadostno varnostno rezervo.
4. Poskrbeti moramo tudi za zadostno pokojninsko rezervo.
5. Zadolžujemo se lahko v mejah razumnega.
6. Dogodke moramo načrtovati in izdelati načrt financiranja zanje .
7. Pri izbiri varčevalnih produktov moramo upoštevati odnos do tveganja.

Ob upoštevanju zgoraj naštetih pravil si bomo olajšali življenje in bomo kos vsem situacijam, ki jih prinaša življenje.

Za izboljšanje finančne nepismenosti bi morali starši svoje otroke že v rani mladosti naučiti ravnati z denarjem. Ob obisku banke naj bodo otroci prisotni, naj nas opazujejo, kako delamo z denarjem, skupaj se odločamo, kaj bomo kupili v trgovini in koliko denarja bomo za to porabili. Povejmo otrokom, da je denar težko prislužen s celodnevnim delom, da nam ga ne da bankomat toliko, kot rabimo, kakor mislijo nekateri otroci. Dajmo otroku tudi nekaj žepnine, saj mu s tem pomagamo, da bo sam razpolagal s svojim denarjem in se že v rani mladosti učil obvladovati svoje finance.

Nekaj malega o financah se učijo otroci v šestem razredu osnovne šole pri predmetu gospodinjstvo. Za izboljšanje finančne pismenosti bi bilo treba v osnovnih šolah uvesti samostojen predmet.

Za konec predstavimo praktični primer finančnega nasveta.

Maruša (27 let) je končala s študijem, se zaposlila in je v pričakovanju prve plače. V preteklosti je opravljala različna priložnostna dela preko študentskega servisa .Od vsakega nakazila preko študentskega servisa je večji delež namenila za varčevanje, saj zelo rada potuje in odkriva različne kulture. Odločila se je, da si bo za nagrado za zaključek študija in prehod v svet odraslih v naslednjem poletju podarila daljše potovanje. Zaradi naporenega študija banke ni velikokrat obiskala, tam ima odprt samo osebni račun.

Finančni nasvet

Maruši najprej predlagamo uporabo spletne banke, saj bo s tem pridobila 24-urni pregled nad svojimi financami in to 7 dni v tednu. Ker rada potuje, ji svetujemo, naj spletno banko uporablja tudi na pametnem telefonu in na ta način nosi banko s seboj praktično na vsakem koraku.

Maruši svetujemo, naj si za potovanje določi višino zneska, ki ga lahko porabi in ji za ta namen predlagamo kratkoročno postopno varčevanje z odprtjem trajnega naloga pri nakazilu plače. Ponudimo ji še Multitrip turistično zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini. Priporočamo ji tudi plačilno kartico, da si bo lahko letalske karte kupovala preko spleta, na ta način pa bo imela tudi nekaj plastičnega denarja kot zlato rezervo vedno pri sebi.

Za upoštevanje zlatega pravila osebnih financ »najprej plačaj sebi«, ji svetujemo še odprtje varčevalnega računa in trajnik za avtomatski prenos iz osebnega na varčevalni račun v višini vsaj 10 odstotkov neto rednega mesečnega priliva za ustvarjanje varnostne rezerve.

Ker je še mlada, ji predstavimo tudi varčevanje v vzajemnih skladih, kjer lahko z majhnimi mesečnimi zneski poskrbi, da bo njena pokojninska rezerva do upokojitve dovolj visoka.

V življenju lahko kaj hitro pride do nepredvidljivih in stresnih situacij, na katere posamezniki nimamo vpliva. Z organiziranostjo in načrtovanjem osebnih financ v sedanosti lahko vplivamo na boljšo prihodnost oziroma vplivamo do te mere, da bo bolj obvladljiva. Organizirane finance v sedanosti so lep primer, kako lahko oblažimo nepredvidljive situacije in z njimi povezane stroške, ki bi se lahko posamezniku pripetile. Urejene finance dolgoročno pomenijo varnejšo prihodnost brez večjega in predvsem nepotrebnega stresa.

LITERATURA IN VIRI

Lubej, S. in Stanonik, A. (2009). *Urejene osebne finance za vsakogar*. Maribor: Založba Kapital.

NLB, d. d. (2012). *Promocijsko gradivo: 7 korakov do urejenih osebnih financ*. Ljubljana: Nova Ljubljanska banka.

NLB, d. d. *Obvladovanje porabe*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/obvladovanje-porabe>.

NLB, d. d. *Zavarovalne vsote*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/izracun-ustrezne-zavarovalne-vsote>.

NLB, d. d. *Finančna varnost*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/financna-varnost>.

NLB, d. d. *Zadolževanje*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/razumno-zadolzevanje>.

NLB, d. d. *Načrtovanje prihodnosti*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/nactuj-prihodnost>.

NLB, d. d. *Stopnja varčevanja*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/izracun-stopnje-varcevanja>.

NLB, d. d. *Naložbeno tveganje*. Pridobljeno 29. 4. 2015 z naslova <http://www.nlb.si/nagnjenost-k-nalozbenemu-tveganju>.

PRILOGA

Lastna anketa: 7 korakov do urejenih osebnih financ

1. NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE SVOJ FINANČNI TOK?

- preko bančnih izpiskov
- preko elektronske banke
- preprosto, po spominu
- ne spremljam finančnega toka
- drugo (napiši)

1. ALI IMATE UREJEN FINANČNI ARHIV?

- da
- ne

3. KATERO OD SPODAJ NAŠTETIH ZAVAROVANJ IMATE SKLENJENO:

- zdravstveno
- nezgodno
- življenjsko
- premoženjsko
- nič od zgoraj naštetega

4. ALI IMATE USTVARJENO VARNOSTNO REZERVO ZA "HUDE ČASE" ?

- da
- komaj sem začel/a z varčevanjem za ta namen
- ne, ker vse sproti porabim

5. KAKŠEN DELEŽ NETO REDNEGA MESEČNEGA PRIHODKA NAMENJATE VARNOSTI REZERVI?

- več kot 10 %
- med 1 in 10 %
- nič, vse sproti zapravim

6. ŽE RAZMIŠLJATE O TEM, DA BI POSKRBELI ZA POKOJNINSKO REZERVO?

- da, s tem namenom že varčujem

- ne, vendar pa o tem razmišljam
- ne, vse sproti porabim
- pokojnine ne bom dočakal/a

7. KAKŠEN DELEŽ NETO REDNEGA MESEČNEGA PRIHODKA NAMENJATE POKOJNINSKI REZERVI?

- več kot 10 %
- med 1 in 10 %
- nič, vse sproti zapravim

8. STE V ŽIVLJENJU ŽE NAJELI KREDIT?

- da
- ne

9. KAKŠNO OBLIKO KREDITA STE NAJELI?

- kratkoročni (limit na osebnem računu, posojilne kartice, kredit do 1 leta)
- srednjeročni (nakup avtomobila, obnova stanovanja, študij)
- dolgoročni (nakup nepremičnine)
- ne, ga nisem še potreboval

10. ALI SI V ŽIVLJENJU POSTAVLJATE CILJE ZA VEČJE FINANČNE IZDATKE, TE CILJE FINANČNO OVREDNOTITE, SI IZDELATE NAČRT, NA KAKŠEN NAČIN BOSTE PRIŠLI DO CILJA?

- da, ko si postavim cilj (nakup dobrine, stanovanja, avta, počitnice itd.), ga finančno ovrednotim in že pričenem z načrtovanjem, kako ga bom uresničil/a
- s tem se ne ukvarjam, ko pa pride ta trenutek grem v banko po kredit, prosim sorodnike ipd.
- finančnih ciljev si ne postavljam, ampak živim za danes